

Estirant del fil

Terrassa: de vila pagesa i menestral a ciutat industrial

Sobre els orígens de la indústria tèxtil a Terrassa se n'ha escrit molt i no sempre amb encert. A partir del segle XIX, a redós de la revolució industrial, va créixer l'interès per situar aquest origen com més reculats millor, encara que la documentació històrica fos escassa i les interpretacions forçades. De fet, en cap dels estudis històrics locals dels segles XVII i XVIII no es feia cap esment ni al tèxtil ni a la llana, i només en un manuscrit anònim de 1796 hi consta una referència genèrica que destaca el comerç i les arts de l'antiga Egara.

A dia d'avui, tot apunta a que la incipient especialització tèxtil de Terrassa té més a veure amb la crisi de la draperia urbana del segle XV que no pas amb els privilegis concedits per Jaume I el 1228. És cert que ja en època baixmedieval hi havia una certa manufactura tèxtil a la vila, però més com a reflex del desplegament feudal que d'un desenvolupament industrial precoç.

En època moderna, la fabricació de teixits depenia bàsicament de dos gremis: els teixidors i els paraires. Des de 1559 era obligatori segellar les teles amb una T i una A i s'establien indemnitzacions per si estaven mal teixides o es malmetien en un trajecte al molí draper. També establien una sèrie de condicions tècniques per garantir la qualitat dels productes fets a la vila. Al segle XIX, algunes fàbriques mantenien aquesta costum, que fou determinant per conformar una marca pròpia: els anomenats *draps de Terrassa*.

Del gremi de la parairia van emergir els fabricants de draps, una nova classe social que va protagonitzar l'arrencada industrial a principis del segle XIX. Inicialment, eren els encarregats de coordinar les diferents fases del procés tèxtil, però a la llarga van tendir a centrar-se en tasques de coordinació, organització i direcció. També foren els encarregats d'introduir maquinària cada cop més complexa i eficient a la indústria, que va obligar a disposar de noves fonts d'energia per fer-la funcionar. L'any 1833, la societat Galí i Vinyals va instal·lar la segona fàbrica moguda amb vapor de Catalunya. Més endavant, a principis del segle XX, fou de les primeres indústries en passar-se a l'energia elèctrica.

La industrialització a Terrassa va desplegar-se sobre dos eixos fonamentals: d'una banda, l'especialització llanera, és a dir, que gairebé tothom que es dedicava al tèxtil, es dedicava a la llana. D'altra banda, la concentració industrial i demogràfica: la propietat de les indústries tèxtils quedà repartida en molt poques famílies, mentre que part de la població rural de la rodalia es veia forçada a venir a Terrassa i incorporar-se

a les fàbriques. Sovint, s'ha argumentat que aquestes particularitats de la industrialització local podrien explicar actituds i comportaments polítics i socials extremats tant del segle XIX com del XX.

La neutralitat espanyola durant la Gran Guerra (1914-1918) va disparar la producció tèxtil de Terrassa. Per fer-se una idea: la mitjana de kg exportats entre 1910-14 era de 274.000; entre 1914-1919 ascendia als 7.000.000. No resulta difícil entendre que un creixement basat en una situació conjuntural acabés desembocant en una indústria sobredimensionada i amb dificultats per acomodar-se al nou context de pau. La crisi dels anys 20 va permetre diversificar la indústria, amb l'eclosió del gènere de punt.

Malgrat el que s'ha dit habitualment, la col·lectivització de fàbriques i indústries durant la Guerra Civil (1936-1939) no van suposar un gran daltabaix i, tot i una reculada durant els primers anys de postguerra, la producció es va poder reprendre ràpidament. De fet, fou durant la dècada de 1950 que la indústria tèxtil local va arribar als seus màxims històrics: el 1958 ocupava al 72% dels treballadors assegurats i a principis de 1960 el Vallés concentrava el 75% de la producció llanera de tot l'Estat.

A partir dels anys 70, la desindustrialització i la crisi del petroli, que va afectar particularment les economies que es basaven en el treball intensiu, van enfonsar el sector tèxtil. Entre 1974 i 1978, la indústria llanera va perdre la meitat dels treballadors.

La desregulació del mercat internacional del tèxtil va rematar una producció local esllanguida. Primer l'Acord Multi fibres de l'OMC (1974-1995) i després l'Acord sobre el Tèxtil i el Vestit, amb durada fins a 2005, van iniciar el procés definitiu de liberalització del comerç internacional.

Aquest context ha obligat a la indústria tèxtil local a reinventar-se i apostar pel talent i la innovació, tal i com va fer a principis de la revolució industrial, quan Terrassa se situava a l'avantguarda en aquests camps. Així mateix ho constata el *Diccionario Geografico* de Pascual Madoz, publicat al 1849, al afirmar que «*han sido sus fabricantes los primeros en adoptar los nuevos sistemas de maquinaria*». Davant les dificultats, el desenvolupament de noves tecnologies i nous materials, i la combinació de talent local i internacional és un element clau per encarar el futur amb unes sòlides bases.

Marcel Taló Martí

Centre d'Estudis Històrics de Terrassa, maig 2024

Bibliografia bàsica

BENAU BERENGUER, Josep Maria: «Els empresaris de la industrialització. Una aproximació des de la indústria textil llanera catalana, 1815-1870» Dins: *Recerques*. València, Publicacions de la Universitat de València, núm. 31 (1995), pàg. 93-113.

«La indústria llanera a Catalunya, 1750-1870. El procés d'industrialització al districte industrial de Sabadell-Terrassa». Tesi doctoral. Facultat de filosofia i lletres de la UAB, 1991.

«Industrialització i liberalisme (1808-1874)» Dins: DD.AA.: *Historia de Terrassa. Terrassa*. Ajuntament de Terrassa, 1987.

«Los orígenes de la empresa textil lanera en Sabadell y Terrassa en el siglo XVIII» Dins: *Revista de historia industrial*. Barcelona, Universitat de Barcelona, núm. 1 (1992), pàg. 39-62.

VENTALLÓ VINTRÓ, Josep: *Historia de la industria lanera catalana*. 1904.

TALÓ MARTÍ, Marcel: «*Breu història de la industrialització a Terrassa*», dins *Un museu mil trames*. Terrassa, Centre de Documentació i Museu Tèxtil, 2021.